

Mgr Mariusz Tomasz Kłoda

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

ORCID: 0000-0003-0547-8647

e-mail: mtkloda@umk.pl

Problem wyłączenia pisemnego głosowania w sprawach absolutorium w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością

The problem of exclusion of a written vote on absolutorium matters in a limited liability company

Streszczenie

Z dniem 1.03.2019 r. moc obowiązującą utracił art. 231 § 4 ustawy z 15.09.2000 r. — Kodeks spółek handlowych, wyłączający pisemne głosowanie w sprawach absolutorium rozstrzyganych wobec członków organów (likwidatorów) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Rozwiązanie to budzi wątpliwości. W związku z tym, w niniejszym artykule zostały omówione zagadnienia niedopuszczalności pisemnego głosowania w sprawach absolutorium w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w prawie polskim i niemieckim oraz celu tej regulacji, znaczenia pojęcia „pisemne głosowanie” z art. 231 § 4 k.s.h., a także przyczyn oraz skutków prawnych uchylenia art. 231 § 4 k.s.h. w ujęciu instytucji absolutorium.

Słowa kluczowe: absolutorium, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, głosowanie pisemne

JEL: K22

Uwagi ogólne

Z dniem 1.03.2019 r. moc obowiązującą utracił art. 231 § 4 ustawy z 15.09.2000 r. — Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2019 r. poz. 505 ze zm.), dalej k.s.h., wyłączający pisemne głosowanie w sprawach absolutorium rozstrzyganych wobec członków organów (likwidatorów) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Jest to jedno z tak zwanych uproszczeń dla przedsiębiorców, które ustawodawca przewidział w ustawie z 9.11.2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu wprowadzenia uproszczeń dla przedsiębiorców w prawie podatkowym i gospodarczym (Dz.U. z 2018, poz. 2244 ze zm.). Nie negując ogólnej potrzeby ułatwiania prowadzenia działalności gospodarczej, warto jednak zadać pytanie, czy derogacja ta rzeczywiście sprzyja realizacji ogólnego celu ustawy z 2018 r., ujawnionego w jej tytule. Ze względu na to, że spółka z ograniczoną odpowiedzialnością jest jedną z najczęściej wybieranych form prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce, pytanie to ma istotne znaczenie praktyczne¹.

Abstract

On March 1, 2019, art. 231 § 4 of the Act of 15 September 2000 — the Code of Commercial Companies, which excluded a written vote on absolutorium matters for members of the organs (liquidators) of a limited liability company, ceased to be in force. This solution raises doubts. Therefore, this article discusses the issues of inadmissibility of a written vote on absolutorium matters in a limited liability company under the Polish and the German law and the purpose of this regulation, the meaning of the term "written vote" under art. 231 § 4 k.s.h. and causes and legal consequences of the repeal of art. 231 § 4 k.s.h.

Key words: absolutorium, limited liability company, written vote

W niniejszym artykule zostaną omówione zagadnienia niedopuszczalności pisemnego głosowania w sprawach absolutorium w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w prawie polskim i niemieckim oraz celu tej regulacji, znaczenia pojęcia „pisemne głosowanie” z art. 231 § 4 k.s.h., a także przyczyn oraz skutków prawnych uchylenia art. 231 § 4 k.s.h.

Niedopuszczalność pisemnego głosowania w sprawach absolutorium w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w prawie polskim i niemieckim

Norma wyłączająca pisemne głosowanie w sprawach absolutorium w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością została wprowadzona do polskiego prawa handlowego poprzez rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej

z 27.10.1933 r. — Prawo o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością (Dz.U. z 1933 r. nr 82, poz. 602), dalej p.s.z.². Przepis art. 58 ust. 2 p.s.z. przewidywał, że w sprawach przewidzianych dla zwyczajnego posiedzenia zgromadzenia wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością „piśmienne głosowanie” jest wyłączone. Wyłączenie to obejmowało sprawy absolutorium (art. 58 ust. 1 pkt 3 p.s.z.).

Warto zwrócić uwagę, że art. 58 ust. 2 p.s.z. nie uwzględniała pierwsze wersje projektu rozporządzenia — Prawo o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością. Brakuje bowiem tej normy w ministerialnej ankiecie w sprawie projektu ustawy o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością, obejmującej pierwotną treść projektu rozporządzenia — Prawo o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością oraz zmiany przyjęte podczas jego drugiego czytania (Ministerstwo Przemysłu i Handlu, 1929, s. 55–56; Rzepecki, 1933, s. 7–9). Późniejszemu art. 58 p.s.z. odpowiadał w ankiecie art. 63.

Treść art. 58 ust. 2 p.s.z. została sformułowana i przyjęta, jak się wydaje, pod koniec prac legislacyjnych nad omawianym projektem, to znaczy w trakcie jego trzeciego czytania. Normę tę uwzględnia już projekt ustawy o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością, przyjęty przez Kolegium Uchwalające Komisji Kodyfikacyjnej w dniu 26.11.1931 r. (Sekcja Prawa Handlowego Komisji Kodyfikacyjnej, 1932, s. 17; Janczewski, 1931, s. 387). Była to ostateczna wersja projektu rozporządzenia — Prawo o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością.

W następstwie podjęcia decyzji o włączeniu do rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.10.1933 r. — Kodeks handlowy (Dz.U. z 1933 r. nr 82, poz. 600) regulacji dotyczących spółki z ograniczoną odpowiedzialnością³ (Podkomisja Prawa Handlowego Komisji Kodyfikacyjnej, 1934, s. 4), art. 58 ust. 2 p.s.z. znalazł się ostatecznie w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.06.1934 r. — Kodeks handlowy (Dz.U. z 1934 r. nr 57, poz. 502 ze zm.), dalej k.h. (art. 223 § 3). Podobnie jak w przypadku art. 58 ust. 2 p.s.z., przepis art. 223 § 3 k.h. dotyczył spraw absolutorium (art. 223 § 2 pkt 3 k.h.).

W trakcie prac legislacyjnych nad kodeksem spółek handlowych zdecydowano o kontynuacji tradycji legislacyjnej w zakresie art. 223 § 3 k.h. (art. 58 ust. 2 p.s.z.). Treść art. 223 § 3 k.h. uwzględniono w art. 231 § 4 k.s.h. Przepis kodeksu spółek handlowych obejmował sprawy absolutorium (art. 231 § 2 pkt 3 k.s.h.). W odróżnieniu natomiast od wcześniejszych regulacji, art. 231 § 4 k.s.h. precyzował, że pisemne głosowanie jest wyłączone przy rozstrzyganiu spraw absolutorium wobec wszystkich osób, które pełniły funkcje członków zarządu, rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej w ostatnim roku obrotowym. Dodatkowo, wyrażenie „piśmienne głosowanie” zastąpiono wyrażeniem „pisemne głosowanie”, aby dostosować je, jak się wydaje, do wymogów współczesnego języka polskiego.

Historia regulacji wyłączającej pisemne głosowanie w sprawach absolutorium w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością zakończyła się w 2019 r. Z dniem 1.03.2019 r. art. 231 § 4 k.s.h. utracił moc obowiązującą, zgodnie z art. 18 pkt 7 w zw. z art. 54 pkt 1 ustawy o zmianie niektórych ustaw

w celu wprowadzenia uproszczeń dla przedsiębiorców w prawie podatkowym i gospodarczym.

Przepisu analogicznego do art. 231 § 4 k.s.h. (art. 223 § 3 k.h., art. 58 ust. 2 p.s.z.) nie zawiera niemiecka ustawa z 20.04.1892 r. o spółce z ograniczoną odpowiedzialnością (Dz.U. Rz. Z 1892 r. nr 24, s. 477 i n. ze zm.), dalej GmbHG, do której polski ustawodawca odwoływał się w trakcie prac legislacyjnych między innymi nad prawem o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością, kodeksem handlowym oraz kodeksem spółek handlowych. Natomiast, podobnie jak art. 227 § 2 k.s.h., § 48 ust. 2 GmbHG dopuszcza możliwość podejmowania uchwał bez odbycia posiedzenia zgromadzenia wspólników, jeżeli wszyscy wspólnicy wyrażą w formie tekstowej zgodę na postanowienie, które ma być powzięte, albo na pisemne głosowanie⁴. W tym przypadku zatem, sprawy absolutorium wobec zarządców spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, które zgodnie z § 46 pkt 5 GmbHG wymagają uchwały wspólników⁵, mogą zostać rozstrzygnięte zgodnie z § 48 ust. 2 GmbHG (Römermann, 2002, s. 1000).

Na różnicę między prawem niemieckim i polskim w omawianym zakresie zwrócił uwagę, zgłaszając jednocześnie wątpliwości co do *ratio legis* art. 231 § 4 k.s.h. (art. 223 § 3 według numeracji pierwszych wersji projektu kodeksu spółek handlowych), przedstawiciel niemieckiej doktryny prawa handlowego, uczestniczący w pracach legislacyjnych nad tą ustawą (Meinke, 1998, s. 18)⁶. Polski ustawodawca zdecydował się jednak, co powszechnie wiadomo, wskazaną odmienną polskiej regulacji spółki z ograniczoną odpowiedzialnością zachować w kodeksie spółek handlowych.

***Ratio legis* wyłączenia pisemnego głosowania w sprawach absolutorium w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością**

Pytanie o *ratio legis* wyłączenia pisemnego głosowania w sprawach absolutorium w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością jest pytaniem o *ratio legis* art. 231 § 4 k.s.h. *in genere* (art. 223 § 3 k.h., art. 58 ust. 2 p.s.z.). Ustawodawca nie wyjaśnił wprost celu art. 231 § 4 k.s.h. w projekcie kodeksu spółek handlowych (por. uzasadnienie do projektu ustawy — Kodeks spółek handlowych z 4.02.2000 r., druk sejmowy nr 1687, s. 1–60), podobnie jak art. 223 § 3 k.h. w projekcie kodeksu handlowego (Podkomisja Prawa Handlowego Komisji Kodyfikacyjnej, 1934, s. 3–4) oraz art. 58 ust. 2 p.s.z. w projekcie prawa o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością (Sekcja Prawa Handlowego Komisji Kodyfikacyjnej, 1932, s. 44–64). Warto jednak zwrócić większą uwagę na przebieg prac legislacyjnych nad ostatnim z wymienionych aktów prawnych. Wydaje się bowiem, że umożliwia on odtworzenie intencji ustawodawcy w zakresie art. 58 ust. 2 p.s.z., a przez to w zakresie art. 223 § 3 k.h. oraz art. 231 § 4 k.s.h.

Pojawienie się art. 58 ust. 2 p.s.z. w trakcie prac legislacyjnych poprzedziła propozycja wprowadzenia do tego przepisu (tzn. do art. 63 projektu) ustępu drugiego. Zgodnie z nim, rozstrzyganie spraw przewidzianych dla zwyczajnego

posiedzenia zgromadzenia wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (w tym spraw absolutorium) mogło rozpocząć się dopiero po odczytaniu sprawozdania rady nadzorczej oraz sprawozdania rewidentów, jeżeli prowadzona była rewizja (Ministerstwo Przemysłu i Handlu, 1929, s. 56)⁷. Propozycja ta została zaakceptowana w trakcie drugiego czytania projektu rozporządzenia — Prawo o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością, lecz finalnie z niej zrezygnowano na rzecz art. 58 ust. 2 p.s.z. Pierwotna wersja tego projektu ograniczała się natomiast do wymienienia w art. 63 projektu spraw objętych porządkiem obrad zwyczajnego posiedzenia zgromadzenia wspólników omawianej spółki kapitałowej (Ministerstwo Przemysłu i Handlu, 1929, s. 55–56). Ustawodawca zatem stopniowo „werbalizował” procedurę rozstrzygania spraw mających być przedmiotem obrad⁸ zwyczajnego posiedzenia zgromadzenia wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, a przepis art. 58 ust. 2 p.s.z. (art. 63 ust. 2 projektu) stanowił normatywny przejaw tej tendencji.

Przedstawiony kierunek prac legislacyjnych wynikał ze znaczenia, jakie dla spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, jej wspólników oraz osób będących członkami jej organów (likwidatorami) miały rozstrzygnięcia spraw wymienionych w art. 58 p.s.z. (art. 63 projektu), to znaczy rozstrzygnięcia spraw zatwierdzenia sprawozdania z działalności tej spółki i jej sprawozdania finansowego, podziału zysku lub pokrycia straty oraz udzielenia absolutorium. Znaczenie to można określić jako podstawowe (Napierała, 2013, s. 43–44). W szczególności bowiem dotyczyły one ich interesów majątkowych, ściślej, rozstrzygnięcia tych spraw po upływie każdego roku obrotowego określały i kształtowały stan tych interesów (co do majątkowego charakteru uchwały w sprawie absolutorium por. np. wyrok SN z 13.02.2004 r., II CK 438/02, OSP 2006/5, poz. 53; postanowienie SN z 5.02.2010 r., III CZ 3/10, niepubl.). W tym ujęciu art. 58 ust. 2 p.s.z. (art. 63 ust. 2 projektu tego aktu prawnego) miał stanowić mechanizm zabezpieczający między innymi te interesy, przy czym chodziło tu zarówno o interesy majątkowe spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, jak i jej wspólników oraz osób będących członkami jej organów (likwidatorami).

Trafnie uznano, że interesom tym bardziej sprzyjało rozstrzyganie spraw wymienionych w art. 58 ust. 1 p.s.z. na posiedzeniu zgromadzenia wspólników niż poza nim (art. 55 ust. 1 zd. 2 p.s.z.). Przede wszystkim bowiem posiedzenie umożliwiało „rozpatrzenie” tych spraw (Pinior, 2018, s. 41). Przez rozpatrzenie na przykład spraw absolutorium należy rozumieć w szczególności przeprowadzenie nad nimi dyskusji, w tym z udziałem osób będących członkami organów (likwidatorami) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Do grona tych osób zaliczają się zarówno osoby, których mandaty wygasły i niewygasły przed dniem posiedzenia zgromadzenia wspólników. Przeprowadzenie takiej dyskusji jest często niezbędne ze względu na konieczność analizy licznych i mogących być różnie interpretowanych zdarzeń, zaistniałych w rozliczanym roku obrotowym. Dyskusja sprzyja zatem podejmowaniu trafniejszych rozstrzygnięć. Stanowi ona również źródło poznania motywów podjętych rozstrzy-

gnięć, co ma znaczenie na przykład w kontekście późniejszego zaskarżania uchwał. Ten pozytywny aspekt dyskusji jest szczególnie widoczny przy uchwałach w sprawie absolutorium (brak obowiązku prawnego sporządzania do nich uzasadnienia).

Warto zwrócić uwagę, że pojęcie „rozpatrzenia” zostało użyte *explicite* tylko w kontekście sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat (art. 58 ust. 1 pkt 1 p.s.z., podobnie art. 223 § 2 pkt 1 k.h. i art. 231 § 2 pkt 1 k.s.h.). Tezę o braku konieczności „rozpatrzenia” pozostałych spraw przewidzianych dla zwyczajnego posiedzenia zgromadzenia wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością należy jednak uznać za nieuzasadnioną, głównie ze względu na interesy, których dotyczą rozstrzygnięcia tych (pozostałych) spraw oraz na *iunctim* między nimi oraz sprawą dotyczącą sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat.

Ratio legis art. 58 ust. 2 p.s.z. pozostało aktualne, jak się wydaje, w zakresie art. 223 § 3 k.h. i art. 231 § 4 k.s.h. Przemawia za tym między innymi niezmiennosc katalogu spraw rozstrzyganych obligatoryjnie podczas zwyczajnego posiedzenia zgromadzenia wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (art. 223 § 2 k.h. i art. 231 § 2 k.s.h.) i niezmiennosc znaczenia rozstrzygnięć tych spraw dla spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i jej „uczestników”. W ujęciu art. 231 § 4 k.s.h., omówione *ratio legis* zostało dodatkowo wyeksponowane przez zawarte w nim odesłanie do art. 231 § 3 k.s.h. Pisemne głosowanie zostało *explicite* wyłączone w sprawach absolutorium rozstrzyganych wobec wszystkich osób, które pełniły funkcję członków zarządu (likwidatorów)⁹, rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w ostatnim roku obrotowym, a członkom organów (likwidatorom) tej spółki, których mandaty wygasły przed dniem posiedzenia zgromadzenia wspólników przyznano między innymi prawo uczestnictwa w posiedzeniu tego organu. Jak trafnie podkreśla się w doktrynie, wspomniane prawo uczestnictwa w posiedzeniu zgromadzenia wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością obejmuje prawo do udziału w dyskusji nad dotyczącą danej osoby sprawą absolutorium (Romanowski, 2002, s. 30–31).

Znaczenie pojęcie „pisemne głosowanie” z art. 231 § 4 k.s.h.

Przepis art. 231 § 4 k.s.h. wyłączał pisemne głosowanie w sprawach absolutorium, co *prima facie* korespondowało tylko z „głosowaniem pisemnym”, o którym mowa w art. 227 § 2 *in fine* k.s.h. Rozważano zatem, czy wyłączenie to obejmowało drugi, również uregulowany w art. 227 § 2 k.s.h., sposób rozstrzygania spraw poza posiedzeniem zgromadzenia wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (wyrażenie na piśmie przez wszystkich wspólników zgody na postanowienie, które ma być powzięte). Wydaje się, że w tym zakresie w piśmiennictwie ukształtowały dwa podstawowe poglądy.

Pierwszy z nich opierał się ściśle na rezultatach wykładni językowej, z tego względu dopuszczano możliwość rozstrzy-

gania spraw absolutorium przez wyrażenie na piśmie przez wszystkich współników zgody na postanowienie, które ma być powzięte (Hotel i Rychlewska, 2017, s. 39; Turowicz, 2002, s. 30–31). Zgodnie z drugim poglądem, sprawy absolutorium nie mogły być rozstrzygane w obu „trybach” przewidzianych dla podejmowania uchwał poza posiedzeniem zgromadzenia współników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, przede wszystkim ze względu na cel art. 231 § 4 k.s.h. (Mikuła i Mól, 2002, s. 57; Stanik, 2017, s. 970). Drugie z zaprezentowanych stanowisk zasługiwało na akceptację.

Wydaje się, że omówione wcześniej *ratio legis* art. 231 § 4 k.s.h. przemawiało za szerokim rozumieniem użytego w tym przepisie pojęcia „pisemne głosowanie”. Rozstrzygnięcie spraw absolutorium bardziej niż uproszczeń, to znaczy dopuszczalności podejmowania uchwał poza posiedzeniem zgromadzenia współników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, wymagało tego, co zapewniało posiedzenie tego organu, czyli głównie dyskusji. Przez pojęcie „pisemne głosowanie” z art. 231 § 4 k.s.h. należało zatem rozumieć wyrażenie na piśmie zgody na postanowienie, które ma być powzięte oraz wyrażenie na piśmie zgody na przeprowadzenie głosowania na piśmie (Sekcja Prawa Handlowego Komisji Kodyfikacyjnej, 1932, s. 53). Innymi słowy, art. 231 § 4 k.s.h. uniemożliwiał podjęcie uchwały w sprawie absolutorium poza posiedzeniem zgromadzenia współników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w jakikolwiek sposób.

Przyczyny uchylenia art. 231 § 4 k.s.h.

W ocenie ustawodawcy, podejmowanie uchwał poza posiedzeniem zgromadzenia współników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością stało się regułą. Tymczasem, art. 231 § 4 k.s.h. uniemożliwiał podejmowanie uchwał w sprawie absolutorium zgodnie z art. 227 § 2 k.s.h. Stanowiło to „praktyczne utrudnienie dla przedsiębiorców”, które nie znajdowało „żadnego praktycznego uzasadnienia”. Argumentacja ustawodawcy oparta była również na założeniu, że skoro oba przewidziane w art. 227 § 2 k.s.h. „tryby” rozstrzygania spraw absolutorium poza posiedzeniem zgromadzenia współników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wymagają zgody wszystkich współników, to brak takiej zgody choćby jednego z nich (np. w razie dostrzeżenia przez niego konieczności odbycia dyskusji), doprowadzi do rozstrzygnięcia tych spraw podczas posiedzenia tego organu. W ocenie ustawodawcy jest to wystarczający mechanizm zabezpieczający interesy wszystkich współników¹⁰. To uzasadnienie uchylenia art. 231 § 4 k.s.h. trudno uznać za wystarczająco przekonujące.

Ustawodawca nie przedstawił żadnych danych statystycznych potwierdzających tezę, że podejmowanie uchwał poza posiedzeniem zgromadzenia współników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością stało się zasadą. Praktyka obrotu nie potwierdza tego stanowiska. Wydaje się, że uchwały zgromadzenia współników zapadają podczas posiedzeń tego organu co najmniej tak często, jak poza nim. Posiedzenia „zawdzięczają częściowo swą niesłabnącą popularność”

art. 240 k.s.h., który umożliwia odbycie posiedzenia zgromadzenia współników bez jego formalnego zwołania. W wielu przypadkach stanowi to wystarczające uproszczenie procedury rozstrzygania spraw przez organ stanowiący omawianej spółki kapitałowej. Jednocześnie, w następstwie zastosowania art. 240 k.s.h. sprawy nadal rozstrzygane są na posiedzeniu zgromadzenia współników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Oznacza to, że znajdują wobec niego zastosowanie normy znajdujące zastosowanie względem „typowych” posiedzeń tego organu (*scil.* zwołanych formalnie), w tym przepisy przyznające niektórym osobom określone uprawnienia, na przykład art. 231 § 3 zd. 2 *in principio* k.s.h. (Chomiuk, 2017, s. 1004; Pabis, 2018, s. 120).

Ustawodawca uzasadniając uchylenie art. 231 § 4 k.s.h. skupił się przede wszystkim na interesach współników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. W ujęciu *ratio legis* art. 231 § 4 k.s.h. należy uznać to za niewystarczające. Przepis ten, jak wcześniej wskazano, zabezpieczał zarówno interesy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, jak i jej współników oraz osób będących członkami jej organów (likwidatorami). Równowaga ta stanowiła poszukiwane przez ustawodawcę „praktyczne uzasadnienie” wyłączenia pisemnego głosowania w sprawach absolutorium. Równowagę tę naruszono, jak się wydaje, w wyniku uchylenia art. 231 § 4 k.s.h.

Skutki prawne uchylenia art. 231 § 4 k.s.h. w ujęciu instytucji absolutorium

De lege lata, sprawy absolutorium mogą być rozstrzygane poza posiedzeniem zgromadzenia współników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, to znaczy zgodnie z art. 227 § 2 k.s.h.¹¹. Taki wniosek wynika *prima facie* z uchylenia art. 231 § 4 k.s.h. Kwestia ta budzi jednak wątpliwości, jeśli weźmie się pod uwagę treść art. 247 § 2 zd. 1 k.s.h. Przepis ten wymaga zarządzenia tajnego głosowania między innymi w sprawach osobowych, a naruszenie tego obowiązku stanowi podstawę do stwierdzenia nieważności takiej uchwały jako sprzecznej z ustawą (art. 252 § 1 zd. 1 k.s.h.). Do kategorii spraw osobowych powszechnie zalicza się sprawy absolutorium (Kidyba, 2014, s. 763). Pojawia się zatem pytanie, czy można zachować tajność głosowania w sytuacji, w której sprawa absolutorium jest rozstrzygana w trybie art. 227 § 2 k.s.h. Kwestia ta jest sporna w doktrynie (Pinior, 2019, s. 227–228). Zdaje się, że negatywnej odpowiedzi na to pytanie pośrednio udzielił ustawodawca w przepisach dotyczących prostej spółki akcyjnej, które wejdą w życie w 2021 roku.

Przepis art. 300⁸⁰ § 1 k.s.h. przewiduje, że prosta spółka akcyjna może rozstrzygać poszczególne sprawy poza posiedzeniem walnego zgromadzenia. W takim przypadku jednak, zgodnie z art. 300⁸⁰ § 3 k.s.h., nie znajduje zastosowania art. 300⁹⁹ § 2 k.s.h., który wskazuje wprost, że tajne głosowanie zarządza się między innymi przy rozstrzyganiu spraw absolutorium. Innymi słowy, ustawodawca uznał, że rozstrzygnięcie spraw (w tym spraw absolutorium) poza posiedzeniem walnego zgromadzenia prostej spółki akcyjnej

nie jest możliwe z zachowaniem tajności głosowania, konieczne jest zatem wyrażne wyłączenie możliwości zastosowania art. 300⁹⁹ § 2 k.s.h. do uchwał podjętych w takich przypadkach. W tym kontekście można stwierdzić, że nie ma możliwości zachowania tajności głosowania również przy rozstrzyganiu spraw absolutorium poza posiedzeniem zgromadzenia wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, to znaczy zgodnie z art. 227 § 2 k.s.h. Nie ma bowiem podstaw, by czynić dystynkcje w tym zakresie między spółką z ograniczoną odpowiedzialnością i prostą spółką akcyjną. To, co natomiast różni regulacje tych dwóch spółek kapitałowych, to brak w przypadku spółki z ograniczoną odpowiedzialnością normy wyłączającej zastosowanie art. 247 § 2 zd. 1 k.s.h. do uchwał podjętych zgodnie z art. 227 § 2 k.s.h. Mimo zatem intencji, ustawodawca nie uprościł rozstrzygania spraw absolutorium w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością. Przeciwnie, „utrudnił” ten aspekt funkcjonowania spółek z ograniczoną odpowiedzialnością skoro w razie wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały w sprawie absolutorium podjętej zgodnie z art. 227 § 2 k.s.h., będzie ono mogło zostać uwzględnione z tak podstawowego powodu, jakim jest naruszenie obowiązku zachowania tajności głosowania. Podobnych wątpliwości nie było przed uchyleniem art. 231 § 4 k.s.h.

Podjęcie decyzji o rozstrzyganiu spraw absolutorium poza posiedzeniem zgromadzenia wspólników co do zasady uniemożliwi niektórym osobom skorzystanie z przyznanych im przez ustawę uprawnień, związanych z posiedzeniem organu stanowiącego omawianej spółki kapitałowej. Chodzi tu na przykład o art. 231 § 3 zd. 2 k.s.h., przyznający członkom organów (likwidatorom) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, których mandaty wygasły przed dniem posiedzenia zgromadzenia wspólników tej spółki, między innymi prawo uczestnictwa w tym posiedzeniu (Kidyba, 2019). Ustawodawca przyjął dość nieracjonalnie, że wspólnicy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w każdym przypadku zaistnienia potrzeby przeprowadzenia z tymi osobami dyskusji nad sprawami absolutorium zrezygnują z możliwości ich rozstrzygania poza posiedzeniem zgromadzenia wspólników, umożliwiając w ten sposób skorzystanie tym

osobom z uprawnienia przyznanego im w art. 231 § 3 zd. 2 k.s.h. in principio. Wydaje się to wątpliwe na przykład w razie powstania konfliktu w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością między aktualnymi członkami zarządu i wspólnikami po jednej stronie oraz osobami, których mandaty członków zarządu wygasły w trakcie ocenianego roku obrotowego. Takie konflikty, jak wiadomo, zdarzają się w praktyce obrotu i nierzadko mają one charakter pozame rytoryczny¹². Inną kwestią natomiast jest to, że możliwość skorzystania z ustawowego uprawnienia uczestnictwa w posiedzeniu zgromadzenia wspólników w ogóle nie została uzależniona od woli wspólników i ich opinii co do konieczności odbycia dyskusji nad sprawami absolutorium.

Uchylenie art. 231 § 4 k.s.h. umożliwia podejmowanie rozstrzygnięć w sprawach absolutorium w sposób „mechaniczny”, bez rozpatrzenia tych spraw (*scil.* bez przeprowadzenia dyskusji nad nimi). Taką procedurę rozstrzygania spraw absolutorium można określić mianem „cichej”. Kwestię tą uregulowano podobnie w przepisach o prostej spółce akcyjnej (art. 300⁸⁰ § 1 k.s.h.). Trudno uznać te rozwiązania za trafne w szczególności wobec znaczenia, jakie rozstrzygnięcia spraw absolutorium mają dla interesów tych spółek kapitałowych oraz „ich uczestników”. Przeciwnieństwem „cichej procedury absolutoryjnej” jest „głośna procedura absolutoryjna”. Należy o niej mówić w sytuacji, w której przepisy obligują do „rozpatrzenia” spraw absolutorium, to znaczy do rozstrzygania ich podczas posiedzenia (najczęściej zwyyczajnego) organu stanowiącego danego podmiotu, umożliwiającego przeprowadzenie dyskusji na tymi sprawami. Taką „procedurę absolutoryjną” regulują przepisy dotyczące między innymi spółki komandytowo-akcyjnej (Kłoda, 2016b, s. 33–38), spółki akcyjnej, spółki europejskiej oraz spółdzielni (Kłoda, 2016a, s. 135–140).

Przetawione argumenty pozwalają, jak się wydaje, odpowiedzieć negatywnie na postawione na wstępie pytanie. Uchylenie art. 231 § 4 k.s.h., w ujęciu instytucji absolutorium, bardziej utrudniło niż uprościło funkcjonowanie spółek z ograniczoną odpowiedzialnością. Warto zatem rozważyć przywrócenie mocy obowiązującej art. 231 § 4 k.s.h., przede wszystkim w zakresie instytucji absolutorium.

Przypisy/Notes

¹ Z danych Ministerstwa Sprawiedliwości wynika, że na dzień 31.12.2019 r. w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego było zarejestrowanych 418.449 spółek z ograniczoną odpowiedzialnością wobec zarejestrowanych w tym rejestrze 34.400 spółek jawnych, 2.379 spółek partnerskich, 40.125 spółek komandytowych, 3.620 spółek komandytowo-akcyjnych i 9.616 spółek akcyjnych.

² Normy takiej nie uwzględniał jeszcze dekret z 8.02.1919 r. o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością (Dz. P. z 1919 r. nr 15, poz. 201 ze zm.), ponieważ w ogólnie nie regulował on instytucji absolutorium.

³ Chodzi o przepisy rozporządzenia — Prawo o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością.

⁴ Der Abhaltung einer Versammlung bedarf es nicht, wenn sämtliche Gesellschafter in Textform mit der zu treffenden Bestimmung oder mit der schriftlichen Abgabe der Stimmen sich einverstanden erklären.

⁵ Der Bestimmung der Gesellschafter unterliegen die Bestellung und die Abberufung von Geschäftsführern sowie die Entlastung derselben.

⁶ „Warum in Art. 225 § 3 hinsichtlich der Entlastung der Organe der Gesellschaft eine schriftliche Abstimmung ausgeschlossen wird, ist nicht deutlich”. Opinia prawna znajduje się w archiwum Ministerstwa Sprawiedliwości.

⁷ Por. art. 63 ust. 2 ustawy z 29.10.1920 roku o spółdzielniach (Dz.U. z 1920 r. nr 111, poz. 733).

⁸ Przepis art. 58 ust. 1 pkt 2 p.s.z., podobnie jak późniejszy art. 223 § 2 pkt 2 k.h., przewidywał, że sprawy podziału zysku lub pokrycia strat były przedmiotem obrad zwyczajnego posiedzenia zgromadzenia wspólników, jeżeli umowa tej spółki przyznawała te sprawy do kompetencji zgromadzenia wspólników. Przeciwną zasadę przyjęto dopiero w kodeksie spółek handlowych.

⁹ Sprawy absolutorium rozstrzyga się również wobec likwidatorów spółki z ograniczoną odpowiedzialnością zgodnie z art. 275 § 1 k.s.h. w zw. z art. 280 k.s.h. w zw. z art. 231 § 2 pkt 3 i § 3 zd. 1 k.s.h.

¹⁰ Por. uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu wprowadzenia uproszczeń dla przedsiębiorców w prawie podatkowym i gospodarczym z 25.09.2018 r., druk sejmowy nr 2862, s. 51.

¹¹ Zdaje się, że nakaz rozstrzygania spraw absolutorium na posiedzeniu zgromadzenia wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością może zostać wprowadzony do umowy tej spółki kapitałowej.

¹² Podobny problem może ujawnić się w przyszłości w prostej spółce akcyjnej w sytuacji, w której sprawy absolutorium będą rozstrzygane poza posiedzeniem walnego zgromadzenia na piśmie (art. 300⁸⁰ § 1 k.s.h. w zw. z art. 300⁸¹ pkt 1 in fine k.s.h. w zw. z art. 300⁸² § 3 zd. 2 k.s.h.).

Bibliografia/References

- Chomiuk, M. (2017). W: Z. Jara (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. Warszawa: C.H. Beck.
- Hotel, M., Rychlewska, A. (2017). Dopuszczalność podejmowania uchwał poza zgromadzeniem wspólników w spółce z o.o., *Przegląd Prawa Handlowego*, 3, s. 39.
- Janczewski, S. (1931). Uwagi do projektu ustawy o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością. *Przegląd Prawa Handlowego*, 7, s. 387.
- Kidyba, A. (2019). *Komentarz aktualizowany do art. 1–300 Kodeksu spółek handlowych*. LEX/el.: Wolters Kluwer.
- Kidyba, A. (2014). *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz*. Warszawa: C.H. Beck.
- Kłoda, M. T. (2016). Absolutorium dla ustępującego członka zarządu spółdzielni. Glosa do wyroku SN z 15.04.2015 r., IV CSK 452/14. *Przeegląd Sądowy*, 9, s. 135–140.
- Kłoda, M. T. (2016). Problem udzielenia absolutorium komplementariuszom prowadzącym sprawy spółki komandytowo-akcyjnej. *Przegląd Prawa Handlowego*, 12, s. 33–38.
- Meincke, E. (1998). *Gutachten zum Entwurf eines neuen polnischen Gesetzes über die Handelsgesellschaften Kapitalgesellschaften. Erster Teil: GmbH*. Nieopublikowana opinia prawna. Hamburg: Feddersen Laule Scherzberg & Ohle Hansen Ewerwahn.
- Mikuła, A., Mól, A. (2002). Podejmowanie uchwał na i poza zgromadzeniem wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialności — polemika. *Prawo Spółek*, 10, s. 57.
- Ministerstwo Przemysłu i Handlu (1929). *Ankieta w sprawie projektu ustawy o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością*. Warszawa: Ministerstwo Przemysłu i Handlu.
- Napierała, J. (2013). *Europejskie prawo spółek. Prawo spółek Unii Europejskiej z perspektywy prawa polskiego*. Warszawa: C.H. Beck.
- Pabis, R. (2018). W: A. Opalski (red.), *Kodeks spółek handlowych. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz. Art. 227–300 (tom 2B)*. Warszawa: C.H. Beck.
- Pinior, P. (2018). Podejmowanie uchwał bez odbycia zgromadzenia wspólników spółki z o.o. *Przegląd Prawa Handlowego*, 4, s. 41.
- Pinior, P. (2019). *Podejmowanie uchwał wspólników w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością*. Warszawa: C.H. Beck.
- Podkomisja Prawa Handlowego Komisji Kodyfikacyjnej (1934). Projekt kodeksu handlowego część I w nowym brzmieniu przyjęty przez Kolegium Uchwalające Komisji Kodyfikacyjnej w dniach 4–6 maja 1934. Projekt przepisów wprowadzających kodeks handlowy część I w nowym brzmieniu przyjęty przez Kolegium Uchwalające Komisji Kodyfikacyjnej w dniu 6 maja 1934. Warszawa: Podkomisja Prawa Handlowego Komisji Kodyfikacyjnej.
- Romanowski, M. (2002). Absolutorium w spółce kapitałowej. *Przegląd Prawa Handlowego*, 1, s. 30–31.
- Römermann, V. (2002). W: L. Michalski (red.), *Kommentar zum Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbH-Gesetz). Kommentar zum §§ 35–86 GmbHG (tom 2)*. Monachium: C.H. Beck.
- Rzepecki, T. (1933). *Prawo o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością z dnia 27 października 1933 r. obowiązujące od 1 stycznia 1934 r.* Poznań: Księgarnia Wł. Wilaka.
- Sekcja Prawa Handlowego Komisji Kodyfikacyjnej (1932). Projekt ustawy o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością przyjęty przez Kolegium Uchwalające Komisji Kodyfikacyjnej w dn. 26.11.1931. Uzasadnienie w opracowaniu referenta głównego projektu prof. Adama Chelmońskiego. Warszawa: Sekcja Prawa Handlowego Komisji Kodyfikacyjnej.
- Stanik, M. (2017). W: Z. Jara (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. Warszawa: C.H. Beck.
- Turowicz, P. J. (2002). Uwagi na temat podejmowania uchwał na i poza zgromadzeniem wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. *Prawo Spółek*, 7–8, s. 30–31.

Mgr Mariusz Tomasz Kłoda

Asystent w Katedrze Prawa Handlowego i Morskiego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Mgr Mariusz Tomasz Kłoda

PhD student at the Department of Commercial and Maritime Law at the Faculty of Law and Administration at the Nicolaus Copernicus University in Toruń.

Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego

ZNAJDZIESZ

NAS

TU

www.pug.pl

tel. 795 155 583

00-252 Warszawa, ul. Podwale 17